
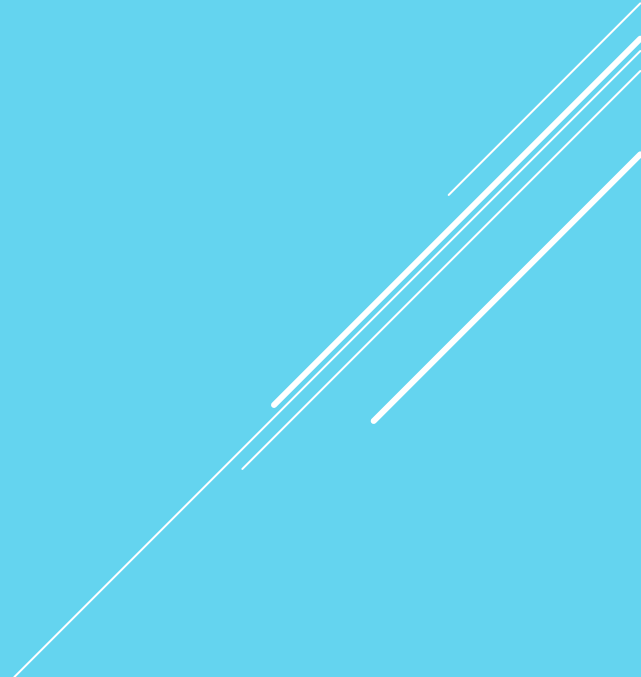

ГЕНЕАЛОГІЧНА
КЛАСИФІКАЦІЯ МОВ.
ЛІНГВОКОМПАРАТИВІСТ
ИКА.

- ▶ РЕКОНСТРУКЦІЯ ПРАМОВИ
 - ▶ ПРАМОВНОГО СТАНУ
 - ▶ МОВНА СПОРІДНЕНІСТЬ = МОВА ЯК ЧЛЕН МОВНОЇ РОДИНИ
 - ▶ ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ МЕТОД – ЗМІНИ У МОВІ
 - ▶ ДІАХРОНІЯ/СИНХРОНІЯ/ПАНХРОНІЯ
 - ▶ ЛІНГВІСТИЧНА КОМПАРАТИВІСТИКА
 - ▶ ГЕНЕАЛОГІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ МОВ
-

- ▶ • У звуковій будові, граматиці і лексиці певної мови легко виявити риси, якими вона подібна до інших мов – **регулярні звукові відповідності і подібність морфем, коренеслова, афіксів**,
- ▶ • встановлення спорідненості мов, їх спільного походження шляхом порівняння **слів, звуків і граматичних форм**
- ▶ • встановлення закономірностей у зміні слів, звуків і граматичних форм, спільності, подібності або відмінності (зрушення) у значенні

- ▶ укр.БЕРЕГ- пол.BRZEG – нім.BERG «гора» - псл. *Berg, укр. СТОРОНА- р.СТОРОНА – СТРАНА – пол. STRONA – псл.*STORNA, укр. ніч, д-інд. *nak (t)*, лит.*naktis*, лат.*nox*, гот.*nahts*, англ.*night*, нім.*Nacht*,
- ▶ • Походження з одного джерела, тобто кожна мова є історичним перевтіленням одного і того ж **предка** – мови, яка колись реально вживалася
- ▶ **ступінь спорідненості мов** визначається часом їх виокремлення з єдиного джерела, **мови-основи**
- ▶ • **моногенез** (теорія єдиного походження мов світу) і **полігенез** мов

- ▶ Гість [гістьба] “подорож”, “гостина”, гостинець “подарунок”;
- ▶ [великий шлях; корчма], [гостинник] “господар готелю”
- ▶ [гостівник] “той, що охоче ходить на бенкети”, [гостовниця]
- ▶ “готель”, [гостебний] “гостинний”, гостити “приймати гостей”,
- ▶ *гостювати [відгостини]* “відвідини-відповідь”, *погост* «у Київській
- ▶ Русі – місце торгу і адміністративно-територіальна одиниця»,
- ▶ [пригіст] “привіт”, [пригісник] “подарунок від гостей”,
“подарунок на пам’ять”;

- ▶ р.ГОСТЬ, бр. ГОСЦЬ, др. ГОСТЬ “гість”; іноземець; іноземний
- ▶ купець”, п.GOŚĆ, ч.HOST, слц.HOST’, вл.HOST, полаб. DUST,
- ▶ болг.ГОСТ, слн.GOST, ст.сл. **ГОСТЬ псл.- GOSTЬ < I-Є *ghostis –**
- ▶ спорідн. з гот. GASTS “чужинець, чужоземець”, двн.GAST “тс”,
- ▶ нвн. Gast “гість, чужинець, прибулець”, лат. Hostis початково
- ▶ “чужинець, гість”, пізніше “ворожий чужоземець, ворог”
- ▶ (особливо батьківщини) [ЕСУМ I, с.517].
- ▶
- ▶

- ▶ •XVI ст. **Ф.Сассеті** висловив припущення про спорідненість **санскриту з італійською мовою** (санскр. *Dva* “два” – італ. *Due*, санскр. *Sarpa* “змія” італ. *serpe*)
- ▶
- ▶ •XVIII ст. Калькутта (Інститут східних культур) англієць **В.Джонс**: подібність санскриту до грецької і латинської “не могла виникнути випадково... вони виникли з одного джерела, яке вже не існує”
- ▶
- ▶ •А.Шлейхер (ідея історичної спорідненості мов, мова-основа – мовне **(родовідне) дерево – мовні сім'ї**)
- ▶ •**Фрідріх Шлегель** «Про мову і мудрість індійців»: порівняння не слів, а морфем

- ▶ • **Франц Бопп**: порівняння дієвідмінювання в санскриті, грецькій, латинській, готській мовах
- ▶ • датський мовознавець Расмус Раск зіставлення граматичної структури ісландської мови з норвезькою, шведською, датською, кельтською, німецької, грецької, латинської мов
- ▶ • Я,Грімм: **закони звукових змін**, порівняння всіх германських мов в історичному плані – від готської до англійської
- ▶ • **О.Х.Востоков**: порівнював слов'янські мови, відкрив історію юсів

- ▶ **МОВА І КУЛЬТУРА. ЕТНОЛІНГВІСТИКА. ЕТНОЛІНГВІСТИЧНА І КУЛЬТУРНА РЕКОНСТРУКЦІЯ МОВНИХ ФАКТІВ. СИМВОЛІКА**
- ▶
- ▶ **СИМВОЛІКА ВЕСІЛЬНОГО ОБМІНУ: Брати/давати:** укр. брати рушники, рукодаїни, англ. *to give towels* «подавати рушники; давати згоду на шлюб»
- ▶ 'просити' 'просити руки': англ. *To ask for a lady's hand, to make a promise* «обіцяти дівчині одружитися», порт. *Fazer olho a alguem* (букв. **робити око «залицятися»**)
- ▶ **ОНВЦ 2:** англ. *Stag* (-букв. Молодий олень) *stagparty, men's mess bachelor party* (вечір у молодого) *hen-party* (прощальна вечірка у молоді)

- ▶ **ОНВЦ Одруження:** англ. *to marry* (латин. Франц. Від - і-є ***mer** 'рука' ***mer** 'красти' *to take a woman* 'вступати в статеві стосунки з жінкою', *to take a wife* 'красти' 'контролювати' 'отримувати для себе' " **англ.** *to wed* (двн *wetti* 'обіцянка' 'зобов'язання' *to make a match*
- ▶ ***snobiti** – чеськ. *devosnov* 'сват' укр.. *дівоснуб дівоснуби* «свати» *сватання*», *дівошлюб*
- ▶
- ▶

- ▶ **ОСОБИ І ДІЇ:** Дружбини, дружко, перейма (**від** – пере-имати ‘схоплювати’ ‘перехоплювати’); укр. (поліське) каристь користка, білор. Карыстка **англ.** Best man, the blind dragon
- ▶ **ПРЕДМЕТИ І СИМВОЛИ. АТРИБУТИ.**
- ▶ ‘війна зброя воєнізована атрибутика’ **рос.** Чужий/свій – чуженини, злодей, умыкатель; ***druziti druzina**
- ▶ **Англ.** arch of horse-wedding «одруження і хода до церкви верхи на конях»

- ▶ **ВИКУПИ** **укр.** вимовляти гріш, викупати пояси, давати куницю,
- ▶ вимова, виговірне, гроші за годівлю, **рос.** на стол, кладка,
- ▶ настольное, выводная куница, кацяльная гривна, **польськ.**
- ▶ *Litkup* серб. Дремнина англ. *to buy the brige* «платити викуп
- ▶ за наречену»

▶ СИНХРОНІЯ/ДІАХРОНІЯ

- ▶ **Діахронія** – від грецьк. **Діа** – префікс, що означає наскрізних рух, проникнення і час; *синхронія* – стан мовної структури на певному часовому зрізі у відриві від процесу мовного розвитку; *діахронія* – акцент на часових змінах окремих компонентів мовної структури або мови в цілому; на діахронічному рівні *стріляти*, рос. *врач* – др. врати 'говорити', *наперсток* – стсл. *персть* –нім. *Fingerhut* – досл.палець-шляпа (капелюх),

- ▶ англ. **butter+fly** (масло-муха, масляна муха) – ‘муха жовта як
- ▶ масло’, зв’язок з давніми повір’ями, відьми приймаючи вигляду
- ▶ метеликів, смокчуть у коров молоко.
- ▶ Ввів ці поняття Ф.де Соссюр
- ▶ наполягав на їх беззастережному розмежуванні і
- ▶ протиставленні, але практика показала, що це не завжди так.
- ▶